

УДК: 305:004

ГЛОБАЛЬНА ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ: ГОЛОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Степанченко К.І

Науковий керівник – канд. соц. наук, доц. Омельченко В.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, просп. Науки, 14, каф. філософії, тел. (057) 702-14-65)

e-mail: kristina.stepanchenko@nure.ua

This publication presents the results of a study aimed at identifying trends in overcoming global gender inequality. To achieve this goal, the author clarified the concept of "gender gap", analyzed the gender gap index and data on the gender gap in the economy, politics, education and health in the world and Ukraine, which are contained in the reports of the World Economic Forum for 2018-2021.

Актуальність теми. Під час та після Другої світової війни жінки почали активно перебирати на себе реалізацію багатьох функцій, які традиційно вважалися чоловічими. Набув очевидності факт, що жінки у виконанні більшості соціальних ролей, які суспільство зазвичай приписує чоловікам, не поступаються їм. Саме тоді почав визрівати соціальний запит на дослідження специфічного жіночого досвіду в соціальній, економічній, політичній і культурній діяльності, на визначення статусу та становища жінок на глобальному та національному рівні.

Це сприяло розвитку напряму наукової діяльності – жіночих студій, а зрештою, у 1970-х роках, гендерних досліджень, які сфокусували увагу на ролі сучасних жінок і чоловіків у всіх сферах суспільного життя; на гендерних відносинах; на соціальних умовах, які породжують та відтворюють нерівність гендерних груп; на методах, які дозволяють увійти жінкам у маскулінізовані сфери, збалансувати можливості жінок і чоловіків у самореалізації, які сприяють подоланню гендерного розриву.

Теоретичний та емпіричний доробок гендерних досліджень (зокрема осмислення взаємодії жінок та чоловіків як соціальних спільнот), створений за декілька десятиліть, на практиці допомагає долати гендерний розрив та прояви гендерної дискримінації. І головне, отримані знання сприяють просуванню сучасних суспільств у бік соціального устрою, який би був побудований на засадах гендерної рівності. Але, незважаючи на певний прогрес, який спостерігається у подоланні гендерної нерівності в окремих суспільствах та на глобальному рівні, дана проблема не втрачає своєї актуальності та вимагає подальших досліджень.

Метою дослідження є визначення тенденцій щодо подолання глобальної гендерної нерівності. Було виконано такі завдання: 1) уточнене поняття «гендерний розрив»; 2) проаналізовано індекс гендерного розриву та дані стосовно гендерного розриву у сферах економіки, політики, освіти

та сфері здоров'я щодо світу та України, які містяться у щорічних звітах Всесвітнього економічного форуму за 2018 – 2021 р.р.

У гендерній теорії застосовують поняття гендерного розриву, яким позначається відставання жінок від чоловіків у можливостях реалізувати свої права, мати досягнення в економіці, політиці, освіті, здоров'ї.

Для вимірювання гендерного розриву в окремих сферах використовують загалом 14 показників. Так, «економічна участь та можливості» визначається 5 показниками: «співвідношення жіночого та чоловічого трудового доходу», «співвідношення рівня зайнятості жінок та чоловіків (надалі – ж. та ч.)», «співвідношення оплати ж. та ч. за однакову працю», «співвідношення ж. та ч. серед фахівців», «співвідношення ж. та ч. на посадах менеджерів найвищого рівня». «Реалізації в освіті» вимірюється за 4 показниками: «співвідношення грамотності серед ж. та ч.», «співвідношення охоплення ж. та ч. початковою/середньою/вищою освітою». «Здоров'я» визначається 2 показниками: «співвідношення тривалості життя ж. та ч.», «співвідношення статей при народженні». Для визначення «розширення прав та можливостей в політиці» застосовують 3 показники: «співвідношення м. та ч. у парламенті», «співвідношення м. та ч. на міністерських посадах», «кількість років перебування жінки на чолі держави». Для вимірювання гендерного розриву на рівні світового співтовариства або окремої країни застосовують інтегральний показник – індекс гендерного розриву (The Global Gender Gap Index).

Як свідчать дані звіту Всесвітнього економічного форуму 2021, країни світу в середньому подолали 68% на шляху до рівності (у 2020 р. – 68,6%). За умови збереження поточних темпів світ подолає гендерний розрив майже через 136 років (у 2018 р. на досягнення гендерного паритету знадобилося б 108 років, у 2019 р. – 100, а у 2020 р. – 99,5). Індекс гендерного розриву в 2021 році в Україні склав 71,4% (у 2020 р. – 72%). Це означає, що за минулий рік у світі в цілому та в Україні зокрема темпи подолання гендерного розриву сповільнились.

У яких сферах додання гендерного розриву відбувається динамічніше, а в яких досягнення гендерного паритету – справа віддаленого майбутнього?

Сферами з найбільшим гендерним розривом виявились економіка та політика. Наразі гендерний розрив у політиці подоланий тільки на 22% (у 2020 р. – на 24,4%). Індекс гендерного розриву у сфері економіки у 2021 р. становив 58% (прогноз з подолання – 267,6 років). Цей показник теж виявився гіршим, ніж у попередньому році.

Перелік використаних джерел:

1. The Global Gender Gap Index 2019-2021 // World Economic Forum || URL: <https://www.weforum.org/reports/gender-gap-2020-report-100-years-pay-equality>